

Totalment d'acord, Jacques. Cal estar fora d'aquesta societat per poder veure amb claredat aquesta disjuntiva essencial. I continuava dient, amb la mateixa claredat d'aquell que viu al costat del respir de la terra: «Davant del meravellós equilibri biològic podrem mesurar el desordre immens de la nostra societat». Quan vaig llegir aquesta primera pàgina d'aquell contundent «Prou!», vaig quedar fortament impressionat davant de qui l'havia escrit, i vaig adonar-me de com molta de la nostra literatura –tan festejada, tan premiada i tan traduïda– arrela en un no-res insubstancial de pirotecnia verbal.

Insòlit i admirat

L'interès que va suscitar aquest seu llibre –en diverses llengües se'n va arribar a vendre més de 400.000 exemplars– es veu que va ser tan formidable que, durant aquells anys, molta gent anava a Eivissa a la recerca d'aquest personatge insòlit i admirat, tot sabent que *Tornem a viure* era molt més que un receptari casolà per a l'autosuficiència. Jo vaig tenir la sort, gràcies al seu editor, de tenir a domicili la seva experiència, el seu llibre, i, en definitiva, la seva persona. Allí vaig preguntar-li si la seva utopia, que ja era un

molt meditada i, per tant, amb voluntat de permanència. Vaig començar dient-li que els mots d'aquella pàgina inicial del *Tornem a viure* m'havien semblat «santes paraules», i vaig començar a fer-li preguntes

– Són recuperables les grans ciutats i nosaltres dins d'elles?

– **No, perquè el problema s'agreujarà. L'excés de gent i la pol·lució provoquen tensió i violència en augment. Davant la situació mundial, hom està més protegit al camp que a les ciutats. Però, perquè vegi com van les coses, el meu pròxim llibre es diu *Saber viure en els refugis antiatòmics*.**

– És clar, pinten bastos –vaig comentar.

– **Malgrat tot –va continuar–, cal fer l'esforç de viure altrament. Les nostres necessitats, ara a Eivissa, són un sostre i l'alimentació, que obtenim en bona part del cultiu biològic de l'hort. Durant deu anys hem estat sense llum, però estem perfectes de salut i no he vist cap metge en tot aquest temps. Tot i que hem guanyat molts diners amb el llibre, no per això hem menjat més caviar. La nostra quantitat de consum és la mateixa. I tot això s'ha esdevingut lentament, perquè quan vam marxar de París havíem quedat**

pren consciència. Quan torno a París, ja no m'interessa el que parlen i fan. Ara –després d'onze anys de ser-ne fora– seria incapaç de tornar a viure a la ciutat.

Després de veure la seva cara de salut i el seu estat d'esperit –i

d'altres que han quedat oblidats en el cel constel·lat de les al·lucinacions. Tot va ser fet –com deien els avis– a fi de bé perquè s'havia de fer, perquè la joventut d'aquell moment, entre la qual em compto, calia que descobris en viu i en directe –més enllà de

fer el que ell estava fent. Però, per òsmosi, vaig anar coneixent, aquí i allà, gent que estava en la mateixa estela, i que en qualsevol racó més o menys feréstec dels Països Catalans tractaven igualment d'aixecar una alternativa real, rural i solidària a les futures

Senzillament, dir que tot el món pot viure de manera més simple, sense ésser tan esclau de les coses supèrflues.

Més que creure en les ideologies que et tanquen en un engranatge, crec en la maduresa dels esperits de la gent que pren consciència.

fet, era realitzable a gran escala, si era feliç amb la seva vida, quins contrastos hi trobava amb l'anterior, quin acolliment havia trobat entre els eivissencs i si creia que aquella retirada era la millor opció per combatre un sistema que ho engoleix i ho tergiversa tot.

Davant d'aquell reguitzell urbà de preguntes meves ell, que venia de la bellesa de viure entre els vents, l'horta i l'aigua, entre les estrelles i les formigues, va optar per deixar-me llegir la primera pàgina d'aquell «Prou!» i, per dir-ho a la seva manera, ja en vaig tenir prou per veure que allí hi havia la resposta a les preguntes que li feia i a totes les que poguessin venir.

De totes maneres, vam tenir una conversa, agradable i instructiva, i prou extensa com per fer-me càrrec que aquest home no era el clàssic temperamental inconscient que dóna un cop de porta a un món que rebutja per acabar-hi tornant al cap de quatre dies, sinó que la seva operació de desconexió –per dir-ho en els termes de l'economista egipci Samir Amin– era i havia estat

sense diners, però per la força de les coses hom s'espavila.

Viure amb dificultat

– Aquest vostre llibre, tan summament pragmàtic, és una reacció a tanta teoria i ideologia?

– **No he volgut fer cap bíblia. Senzillament, dir que tot el món pot viure de manera més simple, sense ser tan esclau de les coses supèrflues. Quan te'n desfàs, no en tens més necessitat. Aquí, a la natura, es viu amb les estacions, t'adones del dia i de la nit i se senten créixer les plantes, i tot això fa que no esdevinguem robots. A París la meva alegria era inconscient; ara, en canvi, és conscient, excepte quan penso en el futur. La possibilitat de crisi és massa pròxima per dedicar-se a canviar la mentalitat de la gent. Des de quan fa que es vol canviar? La fugida és fenomenal en tots els ordres. Per això, més que creure en les ideologies que et tanquen en un engranatge, crec més en la maduresa dels esperits de la gent que**

després de donar un cop d'ull als 307 articles fitxa de què consta el llibre–, ho comprenc perfectament. En efecte, aquesta enciclopèdia de l'autosuficiència us informa amb tot detall dels microcosmos que conformen un estil de vida basat en la no-dependència dels grans i exclusius proveïdors del mal viure actual: de la casa al conreu de la terra, de l'elaboració d'aliments i de roba a la prevenció de malalties, de la higiene del cos al coneixement del clima, en fi, tot allò que el gran sistema urbà capitalista ha substret a l'enginy i a la creativitat humanes per donar-ho, en règim de pràctic monopoli, als gestors, gerents i buròcrates del nostre present Règim de Frivolitat Universal (RFU).

Eivissa hippie

Quan Jacques Massacrier arribà a Eivissa, el juny de 1970, es va trobar amb el batibull hippie, la part catalana del qual també comptà amb alguns elements notables, com Pau Riba, Jaume Sisa, Pau Maragall i, segurament, tants

les comoditats assegurades dels creixements industrials– la simplicitat i autenticitat del que se'ns estava amagant: l'espai lliure, obert i transgressor de la naturalesa, progressivament absorbida i enfaixada en els productes manufacturats que ens servien els grans magatzems.

Jo no vaig entrar a militar mai en la tropa hippie, vull dir que no vaig formar part de les fumaroles col·lectives que s'organitzaven, però hi vaig ser a prop, sobretot relligant-me cigarrets de música, marca *Ideales*, que el meu pare m'ensenyava a fer, després d'haver-ho après en les trinxeres republicanes de les muntanyes del Pallars.

Una presència poètica

El que són les coses: quan vaig aterrar momentàniament a Eivissa, el juny de 1971, Massacrier i els seus ja feia un any que hi eren, tractant d'aixecar el seu petit palau d'autosubsistència enmig de quatre rocs coberts per l'heura de l'abandó. Jo era molt jove i no tenia ni idea que algú pogués

compactacions urbanes que s'estaven formant.

La meua estada eivissenca consistí a flairar, més o menys de prop, aquelles fumaroles d'herbes que, si fa no fa tractades, s'enlairaven cap al cel puríssim de la major de les Pitiüses i, sobretot, anar a la recerca de l'home, del poeta, que millor que ningú cantà tot aquell món de pedra seca, de sargantanes i de madones ennegrides, tot cobert per aquell blau desesperat del cel i del mar. Aquell home, aquell poeta, era Marià Villangómez (1913-2000), alt i venerable, home de versos, de proses i de traduccions, mestre d'al·lots, solter recalitrant, passejador de solituds pels camins de l'illa i per les pedres fundacionals de la seva Eivissa natal.

Jo ara recordo i enyoro aquella Eivissa que se'm revelà aquell primer cop, on ja feinejava l'esperit rebel de Massacrier, que ara –trenta-cinc anys després– potser igualment recorda aquells seus inicis de fe i duresa en aquesta Ítaca, al bell mig de la nostra mar, on fondejà per tornar a sentir el goig infinit de viure.